

REGERINGEN

Regeringsbeslut

II 3

2014-03-06

N2013/3313/E

Näringsdepartementet

Neova AB

Box 1143

824 13 Hudiksvall

**Överklagande av Länsstyrelsen i Jönköpings läns beslut avseende
bearbetningskoncession enligt lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter
på Konungsömossen i Jönköpings kommun**

1 bilaga

Regeringens beslut

Regeringen avslår överklagandet.

Ärendet

Länsstyrelsen i Jönköpings län (länsstyrelsen) fattade den 20 maj 2013
det beslut som framgår av *bilagan*.

Neova AB har överklagat beslutet och yrkar att bearbetningskoncession
beviljas. Neova AB har anfört i huvudsak följande. Konungsömossen har
i sin helhet klassats i högsta naturvärdesklass, klass 1 VMI
(våtmarksinventering). VMI-objektet består dock av flera delobjekt
varav delobjekt 5 utgör de tidigare täktade delarna av mossen. Delobjekt
5 är helt förstört av torvtäkt. Det är inom ett sådant område som
bearbetningskoncession söks. Konungsöobjektet består av och har
slagits ihop med ett område i nordost som i VMI:n benämns som
Konungsömossen norra. Hade inte de två områdena slagits ihop hade
troligen inte hela Konungsömossen (Konungsömossen södra) fått
tillräcklig storlek för att klassas som VMI klass 1. Bolaget bedömer att
den föreslagna verksamheten mer än väl är förenlig med kommunens
översiktsplan.

Vad gäller miljökvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* anför Neova AB bl.a.
följande. Aktuellt område för bearbetningskoncession håller inte de
värden som motsvarar VMI klass 1 eller 2. Föreslagna
restaureringsåtgärder bidrar till att igenväxning hindras eller bromsas.
För att den biologiska mångfalden ska kunna bevaras och nyttjas på ett
hållbart sätt i enlighet med miljökvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv*,
krävs att det är fråga om en naturlig biotop med en biologisk mångfald av

något värde. Inga hotade eller rödlistade fåglar häckar inom området. Inte heller några andra rödlistade eller hotade arter har konstaterats inom verksamhetsområdet. Goda förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv kan skapas genom de åtgärder som bolaget föreslår.

Länsstyrelsen har i yttrande anfört bland annat följande. Att länsstyrelsen bedömer Konungsömossen som en helhet ligger i linje med mark- och miljööverdomstolens dom (M1278-12) den 20 juni 2013 avseende Fredriksdalsmossen i Nässjö kommun. Länsstyrelsen anför vidare att ytterligare diskussioner om koncessionens avgränsning i detalj inte skulle påverka de sakförhållanden som ligger till grund för beslutet. Länsstyrelsens bedömning utgår från Konungsö mossens värde som helhet där koncessionsområdet, som består av en mosaik av mer eller mindre påverkade områden, utgör en del av våtmarksobjektet (VMI klass 1) och riksintresseområdet.

I ett bemötande av länsstyrelsens yttrande har Neova AB anfört bl.a. följande. Vad gäller mark- och miljööverdomstolens dom (M1278-12) den 20 juni 2013 gällande Fredriksdalsmossen, Nässjö kommun, så finns det flera avgörande skillnader mellan det ärende och nu aktuellt ärende. Av domskälen i det målet så framgår bl.a. att påverkan på mossen på grund av tidigare dikning, täktverksamhet och väg är obetydlig samt att spåren efter tidigare täktverksamhet numera är knappt skönjbara. Detta stämmer inte vad gäller den sökta delen av Konungsömossen, området är tvärtom kraftigt påverkat av dikning och ofullständigt utvunnen torvtäkt. Konungsömossen utgör inte heller något lämpligt restaureringsobjekt enligt Neova AB.

Skälen för regeringens beslut

Av bestämmelserna i lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter framgår bl.a. att det krävs koncession för bearbetning av torvfyndigheter. En koncession får endast meddelas om det från allmän synpunkt är lämpligt att verksamheten kommer till stånd och sökanden är lämplig att från allmän synpunkt bedriva verksamheten. En bearbetningskoncession får endast meddelas om det görs sannolikt att fyndigheten kan tillgodogöras ekonomiskt och får som huvudregel inte strida mot detaljplaner eller områdesbestämmelser. Vid en koncessionsprövning ska bestämmelserna i bl.a. 2–4 kap., 5 kap. 3 §, 6 kap., 9 kap. 6 g och h §§ samt 16 kap. 12 § första stycket 1 och 13 § miljöbalken tillämpas.

Enligt 9 kap. 6 g § miljöbalken får en täkt av torv inte komma till stånd i en våtmark som utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö. Enligt våtmarksinventeringen för Jönköpings län så har Konungsömossen naturvärdesklass 1 och är utpekad som riksintresse för naturvård.

Regeringen finner inte att vad som framkommit i ärendet ger anledning att göra någon annan bedömning än den som länsstyrelsen gjort i det överklagade beslutet. Överklagandet bör därför avslås.

På regeringens vägnar

Anna-Karin Hatt

Jeanette Bladh Gustafson

Kopia till

Miljödepartementet
Landsbygdsdepartementet
Länsstyrelsen i Jönköpings län

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

Nils Lagerkvist
Miljö- och samhällsbyggnadsavd.
036-39 51 20
nils.lagerkvist@lansstyrelsen.se

BESLUT
Sida 1/17

Bilaga till beslut II 3 vid
regeringssammanträdet den 6 mars 2014
2013/3313/E

Datum	Beteckning
2013-05-20	543-4399-2012
Aktbilaga	
63	

Neova AB
Box 1143
824 13 Hudiksvall

Avslag på ansökan om bearbetningskoncession för brytning av energitorv på Konungsömossen, Jönköpings kommun

Beslut

Länsstyrelsen avslår Neova AB:s (556151-6708), nedan kallat bolaget, ansökan om bearbetningskoncession enligt lag (1985:620) om vissa torvfyndigheter på fastigheterna Fägrida 1:6 och 1:13 i Jönköpings kommun.

Bakgrund

SAMRÅD

Samråd har skett med Länsstyrelsen, Jönköpings kommun och med de enskilda som har antagits bli särskilt berörda av verksamheten. Länsstyrelsen har meddelat att den planerade verksamheten kan anses medföra betydande miljöpåverkan i den mening som avses i 6 kap. 4 § miljöbalken. Samråd har även genomförts med SGU, Vägverket, Räddningstjänsten i Jönköpings kommun Fägrida-Eckersholms Fiskevårdsområde, Naturskyddsföreningen Jönköping, Jönköpings Fågelklubb, Barnarps hembygdsförening, Ödestugu hembygdsförening och med allmänheten.

ANSÖKAN

Bolaget inkom den 11 mars 2009 till Länsstyrelsen med en ansökan om bearbetningskoncession enligt lag (1985:620) om vissa torvfyndigheter. Till ansökan har bifogats en miljökonsekvensbeskrivning.

YRKANDEN

Bolaget yrkar att:

- Länsstyrelsen lämnar Bolaget bearbetningskoncession på fastigheten Fägrida 1:6
- koncessionen grundas på teknisk beskrivning, och på bearbetningsplan upprättad av GeoPro AB den 26 februari 2009
- koncessionen ska gälla för en 30-årsperiod

Bolaget föreslår att följande villkor ska gälla för bearbetningskoncessionen.

1. Om inte annat följer av övriga villkor skall verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad Bolaget angivit i ansökningshandlingarna eller i övrigt åtagit sig.
2. Anmälan skall omedelbart göras till Länsstyrelsen när bearbetningen påbörjas, läggs ned, avbryts för längre tid än 6 månader eller återupptas.

Gränsmarkeringar

3. Gränsmarkeringar skall vara utmärkta i terrängen på väl synligt sätt. Gränsmarkeringar får inte rubbas eller döljas under exploateringstiden.

Landskapet, naturmiljön m.m.

4. Den på täktplanen markerade skyddszonen skall bibehållas. Gallring av avverkningsmogen skog kan förekomma.
5. Slutligt förslag till efterbehandlingsplan skall inlämnas till Länsstyrelsen senast 5 år innan täkten avslutas. Den slutliga detaljutformningen av efterbehandlingen skall i god tid planeras i samråd med Länsstyrelsen.

Skydd för hälsa och miljö

6. På arbetsplatsen skall hållas god ordning. Inom täktområdet får inte finnas upplag som inte hör till verksamheten. Tippning/återfyllnad av schaktmassor, avfall eller annat får inte förekomma inom täktområdet.

Omgivningspåverkan

7. Buller från verksamheten får som riktvärde inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än:
 - 50 dB(A) vardagar måndag - fredag (kl. 07.00-18.00)
 - 40 dB(A) nattetid (kl. 22.00-07.00)
 - 45 dB(A) övrig tid
8. Hantering av olja och andra kemikalier inklusive tankning och uppställning av fordon, maskiner och ADR-tank får endast ske på yta där spill och läckage kan omhändertas för att förhindra förorening av yt- eller grundvatten. Lagring av kemikalier och farligt avfall ska skyddas mot nederbörd. Kemikaliehanteringen ska bedrivas så att risken för utsläpp minimeras.
9. Damning från verksamheten skall förebyggas i verksamhetens olika moment, vilket även innefattar transporter till och från täktområdet.

Vattenhantering och vattenmiljö

10. Erosion i täktens dikessystem och i sedimentationsdammen ska i möjligaste mån förhindras.

11. Underhåll av sedimentationsdammarna ska ske så att högsta möjliga reningseffekt uppnås. Rensning av dammen ska ske vid behov. Dammen ska rensas innan vattendjupet i någon punkt understiger 0,5 m.

Miljökontroll

12. Ett förslag till kontrollprogram för iordningsställandefasen samt beskrivning av kontrollrutiner vid torvproduktion ska delges tillsynsmyndigheten före beredningsfasen påbörjas. Kontrollprogrammet ska innehålla rutiner för bland annat kontroll av sedimentationsdammarna och recipienten.

Övrigt

13. Vid tillfartsvägar som leder in mot täktområdet ska skylt sättas upp som upplyser om att området utgör torvtäkt och som varnar för diken, brandfara etc.

ANSÖKAN I ÖVRIGT

I ansökan har bl. a. anförts att verksamheten innebär produktion och uppsamling av frästorv och stycketorv under maj till september medan den huvudsakliga förbrukningen av torven sker under vintermånaderna. Den brutna torven läggs i stackar varifrån den transporteras med lastbil, till användaren efter behov. Torvmaterialet kommer till större del att gå till olika kommunala energiverk i södra och mellersta Sverige. På det nya området kan det bli aktuellt med skörd av odlingstorv för att senare kunna skörda underliggande energitorvlager. Detta innebär också att en stor andel av den låghumifierade torven kan tas tillvara.

Konungsömossen är sedan tidigare till cirka hälften påverkad av långvarig täktverksamhet (dikning, torvgravar etc.). Tidigare tillståndsgivet område uppgår enligt bolagets mätning till ca 208 hektar. De områden som omfattas av torvtäkt utgörs av de områden som redan är påverkade av dikning och torvtäkt. Bolagets ansökan omfattade ursprungligen cirka 300 hektar koncessionsområde varav torv skulle brytas på cirka 205 hektar. I komplettering till ansökan har yrkandet ändrats till att gälla ett område där täktverksamhet ska ske som i första hand omfattar 205 hektar och i andra hand 153 hektar. Koncessionen omfattar därutöver ett område i norr (cirka 15 hektar, Länsstyrelsens anm.) där restaurering ska genomföras och ingen täktverksamhet ska ske. Mängden utvinningsbar torv i förstahandsyrkandet uppgår till 4 339 000 m³.

BOLAGETS MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår bl.a. följande.

Inom 500 meter från produktionsområdet finns fyra bostadshus varav det närmsta är beläget 300 meter från koncessionsområdet. Diffus damning från produktionsytan bedöms sammantaget vara begränsad och helt lokal. För de bostadshus som ligger i produktionsområdets direkta närhet finns en skyddszon bevarad, vegetation i form av skog som förhindrar dammpåverkan. Närboende berörs inte av uttransporterna då dessa sker via en nydragen enskild väg. Till ansökan har bifogats en extern bullerutredning enligt viken verksamheten beräknas innehålla gällande riktvärden för externt industribuller under hela dygnet. Även lastbilstransporterna beräknas innehålla gällande riktvärden för vägtrafikbuller.

För koncessionsområdet finns inga uttalade intressen för friluftslivet.

Kantdiken med 1,5-2 meters djup kommer att anläggas runt koncessionsområdet där så inte tidigare har skett. En 30 meter bred skyddszon kommer att finnas mellan brytningsområdets gräns i norr och öster om närmast befintliga dike för att säkerställa att ingen hydrologisk påverkan sker på opåverkade områden. Kantdikena har ett verkansområde på mellan 30-50 m från dikets centrum Detta innebär att en liten del av den orörda mossen kommer att beröras av de nordligaste dikena.

Täkten avvattnas i sydväst via dike ut till Krokasjön cirka 1 km söder om täktområdet, och vidare ut i Lagan och i sydost via Brunnabäcken till Hokasjön cirka 7 km söder om Konungsömossen. Sedimentationsdammar ska anläggas med en storlek på minst 8 m² per hektar avvattnad yta. Koncessionen berör inte något vattenskyddsområde eller annat angivet skydd för grundvattnet.

Stora delar av området är sedan tidigare påverkat av täktverksamhet och bolagets inventeringar stöder tidigare misstankar att området för planerad täkt inte hyser de värden som motiverar klass 1 eller 2 i våtmarksinventeringen (VMI).

Konungsömossen är trots kraftig påverkan ett riksintresse för naturvården. Riksvärdena för hela mossen är angivna som topogent kärr, svagt välvd mosse och excentrisk mosse. I värdeomdöme anges att Konungsömossen är ett mossekomplex med högt värderade topogena kärr, svagt välvda mossar och excentriska mossar. För den del som är påverkad av tidigare täkt (252 hektar) existerar inte dessa värden. Området som är påverkat av tidigare täktverksamhet har undantagits i Naturvårdsprogrammet för Jönköpings län.

Planerad täkt kommer inte att innefatta de topogena kärren i sydost och den opåverkade excentriska mossen i norr som främst hyser höga naturvården av betydelse och som utgör grund och kärnvärde för riksintresset.

Sammantaget finns aktiv torvproduktion på ca 150 torvmarker i Sverige och den totala bruksarealen är ca 0,1 % av den torvtäckta arealen. Bolaget anser att det finns tillräckligt med liknande livsmiljöer i ett regionalt perspektiv för en gynnsam bevarandestatus för de för naturtypen typiska djur- och växarterna.

Bolaget förespråkar att koncessionsområdet efterbehandlas till en kombination av våtmark och skog.

Bolaget har åtagit sig att restaurera de norra delarna av koncessionsområdet. De slutgiltiga restaureringsplanerna ska tas fram i samråd med Länsstyrelsen.

LOKALISERINGSUTREDNING

Bolaget bedömer möjligheterna att hitta ett motsvarande område som mycket små - det rör sig här om ett stort område som är påverkat av tidigare torvtäktverksamhet och där inga motstående intressen av betydelse vad avser natur- och kulturmiljö har uppmärksammats vad gäller den del där torv ska skördas.

ÄRENDETS HANDLÄGGNING

Kungörelse om koncession och miljökonsekvensbeskrivning har varit införd i Post och Inrikes Tidningar och Jönköpings-Posten den 16 augusti 2012.

Följande myndigheter och organisationer har fått tillfälle att yttra sig över ansökan: SGU, Bergsstaten, Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Trafikverket, Jönköpings kommun (Kommunstyrelsen miljö-nämnden respektive Stadsbyggnadskontoret), Räddningstjänsten i Jönköping, Naturskyddsföreningen i Jönköpings län, Naturskyddsföreningen i Jönköping, Naturskyddsföreningen Huskvarna-Gränna, Naturskyddsföreningen i Vaggeryd, och Jönköpings Fågelklubb.

INKOMNA YTTRANDEN

SGU

SGU anser inte att bolaget bör beviljas bearbetningskoncession för de delar av koncessionsområdet som är relativt opåverkade av tidigare markanvändning. Detta eftersom torvkvaliteten i detta område sannolikt inte är lämplig för energitorvproduktion och denna del av torvmarken är relativt opåverkad av tidigare markanvändning, vilket ger den ett högt geologiskt naturvärde. De områden som ligger utanför brytningsområdet men som är nödvändiga för sedimentationsdammar och annan kringverksamhet bör dock ingå i koncessionsområdet. SGU delar bolagets uppfattning att det inte är sanno-

likt att brunnarna i Fägtrida kan komma att påverkas av en eventuell torvtäkt.

Energimyndigheten

Energimyndigheten är i huvudsak positiv till att bolaget beviljas bearbetningskoncession, då området redan är starkt påverkat av tidigare torvbrytning och dikningsarbeten. Energimyndigheten kan dock inte bedöma om verksamhetens påverkan på sårbara eller nära hotade fågelarter är av sådan omfattning att den kan göra området olämpligt för täktverksamhet.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket anser att det mot bakgrund av de starka motstående allmänna intressena inte är klarlagt att koncessionen utgör den lämpligaste användningen av markområdet. Naturvårdsverket bedömer att verksamheten skulle innebära en negativ inverkan på de värden som utgör grunden för riksintresset för naturvård. Skadan på de skyddade värdena bedöms bli påtaglig. Naturvårdsverket anser därför att verksamheten inte är tillåtlig enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Naturvårdsverket vill även framhålla att den aktuella verksamheten inte är förenlig med kommunens översiktsplan. Sammantaget anser Naturvårdsverket inte att bolaget visat att platsen uppfyller kravet på en lämplig lokalisering enligt 2 kap. 6 § miljöbalken.

Naturvårdsverket anför även att kompensationsåtgärder inte ska påverka bedömningen av om dispens, tillstånd eller koncession kan lämnas. Naturvårdsverket anser inte att det som framkommit i ärendet ger anledning att göra en annan bedömning än den som är gjord i Våtmarksinventeringen. Med hänvisning till områdets naturvärden bedömer Naturvårdsverket att en verksamhet i enlighet med ansökan skulle motverka miljökvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* och Jönköpings läns delmål för detta miljökvalitetsmål.

Med anledning av områdets höga naturvärde i form av fågelliv, omfattande flertalet rödlistade arter och arter skyddade enligt fågeldirektivet, bedömer Naturvårdsverket att verksamheten inte är förenlig med bestämmelsen i 9 kap. 6 c § miljöbalken (motsvarar 9 kap. 6 g § i nuvarande lagstiftning, Länsstyrelsens anm.) och skulle motverka miljökvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv*. Naturvårdsverket anför även att en verksamhet i enlighet med ansökan kräver dispens från artskyddsförordningen och från strandskyddsreglerna.

Jönköpings kommun

Jönköpings kommun (kommunstyrelsen) avstyrker ansökan med hänvisning bland annat till riksintresset. Kommunstyrelsen hänvisar även till att området har klass 1 (högsta klass) i kommunens naturvårdsprogram.

Miljönämnden i Jönköpings kommun avstyrker ansökan med hänsyn till Stadsbyggnadskontorets tjänsteskrivelse (Stbn/2012:173 430) och de stora

naturvärdena i området. Två ledamöter reserverar sig mot beslutet och anser att mossen ska restaureras vilket lämpligen görs efter utbrytning av torven. De två ledamöterna anser även att orörda områden ska lämnas orörda.

Naturskyddsföreningen och Jönköpings fågelklubb

Naturskyddsföreningen i Jönköping och Naturskyddsföreningen i Vaggeryd anför gemensamt att de inte anser att torv ska brytas på Konungsö mossen, med anledning av att området utgör riksintresse för naturvård, har högsta klass (klass 1) i Jönköpings kommuns naturvårdsprogram, utgör hem för rödlistade arter och även stor sammanhängande vildmark. Därtill anför föreningarna att brytning inte bör ske med hänsyn till den globala uppvärmningen och att mossen behövs som en buffertzona vid ökad nederbörd. Föreningarna uttrycker även oro över hydrologisk påverkan och anser att försiktighetsprincipen ska gälla.

Naturskyddsföreningen i Huskvarna-Gränna och Jönköpings Fågelklubb anför i en gemensam skrivelse att de inte anser att bearbetningskoncession ska beviljas, bland annat med hänsyn till områdets vildmarkskaraktär, fågel- och botaniska värden vilket gör mossen intressant såväl för naturstudier som för friluftsliv. Föreningen anför även att Konungsö mosse är klassad som riksobjekt av Naturvårdsverket (2001).

Närboende

Laila Bloom, närboende till den planerade koncessionen, anser inte att koncession ska beviljas och att stöd för det finns i miljöbalken, artskyddsförordningen, kommunens översiktsplan (2002), EU-direktiv, lokala miljömål och i Våtmarksinventeringen (VMI, klass 1). Laila Bloom anser även att ansökan innehåller oriktiga uppgifter, bland annat bolagets uppgift om hur stor areal som är påverkad av tidigare täkt, och att miljökonsekvensbeskrivningen har stora brister.

Länsstyrelsens Naturavdelning

Länsstyrelsens Naturavdelning har lämnat synpunkter på hur den restaurering som bolaget planerar inom delar av koncessionsområdet ska genomföras.

BOLAGETS BEMÖTANDE NR 1 AV INKOMNA YTTRANDE

Bolaget har fått tillfälle att yttra sig över inkomna yttranden och har anför följande.

Bolaget vill poängtera att brytning enbart avser de delar av mossen som är kraftigt påverkade av tidigare täkt eller dikning. Övriga delar av koncessionsområdet omfattas av restaurering och kompensationsåtgärder. Bolaget anser att det från allmän synpunkt är god hushållning att ta vara på resursen i det gamla täktområdet samtidigt som en restaurering av ett inte obetydligt område kan ske. Samtidigt ges förutsättningar för en bättre framtida natur-

miljö för den nu påverkade delen av mossen till gagn för framtida generationer nära Jönköpings tätort.

Bolaget bedömer, i motsats till Naturvårdsverket, att det inte krävs vare sig dispens från artskyddsförordningen eller strandskyddsreglerna.

Betydelsen av lokaliseringsregeln i 2 kap 6 § miljöbalken blir begränsad vid prövning av uttag av lägesbundna naturresurser där tillgången är begränsad (proposition 2008/09/144 sid 20-21).

Verksamheten bedöms inte påverka kärnvärdena för riksintresset. Istället kommer restaureringsåtgärder att vidtas på de skador som finns på mossens centrala delar.

Av 16 kap 9 § punkt 3 framgår att tillstånd eller dispens och upphävande av tillstånd eller dispens får förenas med skyldighet att utföra eller bekosta särskilda åtgärder för att kompensera det intrång i allmänna intressen som verksamheten medför.

Med hänvisning till områdets kraftiga påverkan och beskaffenhet i övrigt råder det inte någon tvekan om att koncession kan medges oavsett om kompensationsåtgärder förenas med tillståndet. Alla åtgärder utanför produktionsområdet utgör kompensationsåtgärder vilket även framgår av det förslag till utförande som Länsstyrelsen har föreslagit.

Enligt Jönköpings läns delmål för *Myllrande våtmarker* ska våtmarker av klass 1 och 2 i våtmarksinventeringen som fortfarande håller värden som motsvarar denna klassning inte exploateras. Att exploatera aktuellt område, som uppenbart inte håller klass 1 eller 2, går således inte på något sätt emot nämnda delmål utan ger en förstärkning av miljömålet på både lång och kort sikt.

Jönköpings kommun har avgett ett antal yttranden från rubricerade organisationer som i huvudsak är samstämda. Yttrandena berör främst uppgifter om Konungsömmossen som riksintresse och dess naturvärden. Även om man i sina yttranden avstyrker koncession så framstår det ändå som Bolaget kan tolka det som om man kan tillstyrka täkt om det endast i huvudsak sker på de tidigare täktade områdena.

Det är kommunens ansvar att redan i samrådsprocessen framföra de frågor och tveksamheter som nu har framkommit i remisskedet.

Bolaget föreslår att ett möte och syn hålls på plats med företrädare för förslagsvis Jönköpings kommun, Naturvårdsverket och Länsstyrelsen innan Länsstyrelsen fattar beslut. Detta för att om möjligt undanröja problem-

ställningar som finns för alla parter och för att få ett så bra underlag som möjligt för ett beslut.

INKOMNA SYNPUNKTER PÅ BOLAGETS YTTRANDE

SGU, Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Jönköpings kommun (Kommunstyrelsen respektive miljönämnden), Naturskyddsföreningen i Jönköping, Naturskyddsföreningen i Huskvarna-Gränna, Naturskyddsföreningen i Vaggeryd, Jönköpings Fågelklubb och Laila Bloom har fått tillfälle att lämna synpunkter med anledning bolagets yttrande.

SGU respektive Energimyndigheten har meddelat att de inte har ytterligare synpunkter.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket bedömer att den sökta verksamheten kräver artskyddsdispens och vill framhålla att förenlighet med artskyddsförordningen är en förutsättning för verksamhetens tillåtlighet. Detta eftersom en lokalisering som inte är förenlig med artskyddsförordningen inte kan anses uppfylla kraven i 2 kap. 6 § miljöbalken.

Naturvårdsverket bedömer att det är bättre för den framtida naturmiljön att bibehålla och restaurera områdets naturgivna naturvärden än att genomföra de av bolaget föreslagna restaureringsåtgärderna och efterbehandling av utbruten täkt.

Naturvårdsverket vidhåller att den aktuella verksamheten inte är förenlig med kommunens översiktsplan. Konungsömosse har naturvärdesklass 1 enligt Våtmarksinventeringen (VMI) och är av riksintresse för naturvård, vilket gör att de påverkade delarna av området kan vara lämpliga att restaurera. Naturvårdsverket vidhåller att VMI ger den regionala utblicken som möjliggör att miljö kvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* kan nås.

Naturvårdsverket anser inte att bolaget har redovisat på vilket sätt man anser att torven på Konungsömosse är unik eller ovanlig och varför motsvarande torv inte kan hittas på en annan plats. Naturvårdsverket framhåller att eftersom lokaliseringen starkt har ifrågasatts av både Jönköpings kommun och Naturvårdsverket bör särskilt stränga krav ställas på lokaliseringsutredningen. Naturvårdsverket vidhåller att ansökan inte uppfyller de grundläggande krav som miljöbalken ställer på alternativredovisning.

Naturvårdsverket vill framhålla att kompensationsåtgärder inte kan användas som godtagbart argument för att godkänna en lokalisering som är oförenlig med bestämmelsen i 2 kap. 6 § miljöbalken.

Vidare anför Naturvårdsverket att bolagets inventeringar visar att området har mycket höga fågelvärden och att det inte är enbart inom koncessions-

området som störning kommer att uppkomma. Det ankommer på bolaget att bedöma om strandskyddsdispens krävs och för vilka arter artskyddsdispens krävs. Enligt art- och habitatdirektivet (92/43/EEG) ska alla naturtyper i direktivets bilaga 1, där bland annat högmossar ingår, ha gynnsam bevarandestatus. Vid den förra utvärderingen av bevarandestatusen för landets naturtyper framkom att högmossarna inte hade gynnsam bevarandestatus. Även EU:s strategi för biologisk mångfald har en hög ambitionsnivå när det gäller restaurering av skadade miljöer. De störda delarna av Konungsömossekomplexet är lämpliga restaureringsområden och därigenom olämpliga för torvbrytning.

Det är Naturvårdsverkets uppfattning att avgränsning och naturvärdesklassning i VMI inte ska uppdateras kontinuerligt i enskilda fall eftersom enstaka områdens klassning inte kan bedömas utan att göra en jämförelse med naturvärdesutvecklingen i ett större område. Finns det däremot en god grund för att ändra synen på en våtmarks naturvärden jämfört med inventeringstillfället kan detta däremot ge utslag vid prövning i det enskilda fallet. Naturvårdsverket vidhåller att det som framkommit i ärendet inte ger anledning att göra en annan bedömning än den som är gjord i VMI, det vill säga naturvärdesklass 1. Det delområde som avses tas i anspråk var redan vid inventeringstillfället påverkat av tidigare täktverksamhet.

Jönköpings kommun

Miljönämnden vidhåller tidigare beslut med följande tillägg: Bolaget uppger i sitt bemötande att Jönköpings kommun inte riktigt uppfattat att hela brytningsområdet ligger inom tidigare täktade områden. Nämnden har för sitt yttrande utgått från att förstahandsyrkandet även ingrep en tidigare ej täktad, men eventuellt dikningspåverkad, del i östra kanten gränsande mot Brunnabäcken. Andrahandsyrkandet omfattade dock inte denna del utan här låg brytningsområdet helt inom tidigare täktat område. Nämnden anser att man utöver den direkta påverkan från brytningen också får räkna med dikningspåverkan på de omkringliggande områdena. Två ledamöter reserverar sig mot yttrandet och ansåg att nämnden inte skulle lämna något yttrande.

Kommunstyrelsen har anfört att bolagets svar på kommunens yttranden inte föranleder någon förändring av kommunens tidigare ställningstagande i frågan.

Naturskyddsföreningen

Naturskyddsföreningen Huskvarna-Gränna anför att efter avslutad torvbrytning och eventuell restaurering skapa nya miljöer med öppna vattenytor (som det inte är någon brist på i länet), skulle inte gynna de fågelarter som missgynnats av torvbrytningen.

Föreningen lyfter fram ett antal fågelarter som skulle missgynnas av koncessionen. Bland annat anger föreningen att orre förekommer på Konungsömosse med ibland upp till 30 spelande tuppar. Det är så sällsynt med så stora kvarvarande spelplatser att de måste skyddas från alla former av störningar.

BOLAGETS BEMÖTANDE NR 2 ÖVER INKOMNA SYNPKUNKTER

Bolaget har fått möjlighet att yttra sig med anledning av inkomna synpunkter och har anfört följande: Det finns tre alternativ. Antingen att Länsstyrelsen delar bolagets bedömning om att ingen dispens krävs, alternativt att bolaget får söka dispens från strandskyddsbestämmelserna eller i tredje hand att brytningsplanen anpassas så att inga åtgärder vidtas alls inom strandskyddat område.

Bolaget bedömer att ett tillräckligt underlag finns för att bedöma om verksamheten är förenlig med artskyddsförordningen samt om och för vilka arter artskyddsdispens kan krävas.

Artskyddsförordningen och torvtäkt har inte så vitt känt behandlats i högre instans annat än i Miljödomstolens dom M 167-10. Inom det då sökta området häckade bl.a. ljunpipare, grönbena och orre. I aktuell dom gjorde Miljödomstolen sammanfattningsvis den bedömningen att den sökta verksamheten inte stred mot artskyddsförordningens bestämmelser.

Naturvårdsverket bedömer att det är bättre för den framtida naturmiljön att bibehålla och restaurera områdets naturgivna naturvärden än att genomföra de av bolaget föreslagna restaureringsåtgärderna och efterbehandling av utbruten täkt. Naturvårdsverket anger ingen precisering av vad de naturgivna naturvärdena skulle bestå av. Bolaget har visat att området inte hyser några höga naturvärden eller att området hyser några hotade fågelarter.

Täkt kommer endast att ske på redan täktade områden och restaurering kommer att ske enligt plan föreslagen av Naturvårdsenheten vid Länsstyrelsen på områden som har dikats. Dessa åtgärder kommer att förstärka de naturvärden som finns på övriga Konungsömosse och förbättra förutsättningar för de fågelarter som Naturskyddsföreningen nämner.

Det råder förvisso ingen brist på öppna vattenytor. Däremot råder det brist på grunda vattensamlingar och våtmarker som ger andra typer av biotoper än de som präglar landskapet idag.

Torv eldas ofta tillsammans med biobränslen för att få bättre förbränningsegenskaper och en högre elverkningsgrad i kraftvärmeverk. Torven är också, på samma sätt som förnybara bränslen, en inhemsk resurs och är ett lokalt bränsle med korta transporter.

Det är bättre att använda torven för effektivisering av annat biobränsle och istället för fossilt icke förnybart bränsle än att låta den dikade torvmarken läcka koldioxid och metan till atmosfären till ingen nytta. Torv är också förnybart om än långsammare än annat biobränsle.

Sammanfattningsvis kan bolaget konstatera att samtliga remissinstanser tillstyrker täkt enligt bolagets reviderade täktplan utom Naturskyddsför-
eningen i Huskvarna- Gränna och Naturvårdsverket. Jönköpings kommun gör dock vissa förbehåll om täkt medges men som i stort ändå följer bolagets ansökan.

Bolaget delar inte Naturvårdsverkets uppfattning att det tidigare täktade området på Konungsömossen skulle hysa några högre eller naturgivna naturvärden av betydelse för naturvärden eller att det tidigare täktade området utgör en värdefull fågelbiotop. Därmed finns det heller inte några omständigheter som kan medföra krav på dispens från artskyddsförordningen. Inte heller finns det fog att söka strandskyddsdispens med hänvisning till torvlagen. Om Länsstyrelsen gör en annan tolkning av kravet på strandskyddsdispens rättar sig bolaget därefter.

Bolaget anser att ett uttag av torv på ett redan täktat område och följande restaurering av området inte medför någon påtaglig skada på riksintresset Konungsömossen. Bolaget anser sammanfattningsvis också att Naturvårdsverkets inställning inte heller följer gällande lagstiftning och rättspraxis på området.

Motivering

LAGRUM

Bearbetningskoncessioner prövas enligt lag (1985:620) om vissa torvfyndigheter, nedan kallad torvlagen.

Av 7 § torvlagen framgår att vid prövning av bearbetningskoncession ska även följande bestämmelser i miljöbalken (1998:808) tillämpas: 2-4 kap., 5 kap. 3 §, 6 kap., 9 kap. 6 c och 6 d §§ och 16 kap. 5 §, 12 § 1 och 13 §. Dessutom ska tillämpas 1-3 kap. och 7 kap. 21-27 och 29 §§ lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet samt föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser.

Enligt 6 § torvlagen gäller också tillämpliga föreskrifter i miljöbalken, plan- och bygglagen och andra författningar.

Enligt 2 kap. 6 § första stycket miljöbalken ska för verksamheter och åtgärder som tar i anspråk mark- eller vattenområden väljas en sådan plats

som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Enligt 3 kap. 1 § miljöbalken ska mark- och vattenområden användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

Enligt 3 kap. 6 § miljöbalken ska mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas. Områden som är av riksintresse för naturvärden, kulturmiljövärden eller friluftslivet skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket.

Enligt 9 kap. 6 g § miljöbalken får en täkt av torv inte komma till stånd i en våtmark som utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö.

Enligt 16 kap. 9 § punkt 3 miljöbalken får tillstånd eller dispens förenas med skyldighet att utföra eller bekosta särskilda åtgärder för att kompensera det intrång i allmänna intressen som verksamheten medför (s.k. kompensationsåtgärder, Länsstyrelsens anmärkn.)

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNING

Bolaget föreslår att ett möte och syn hålls på plats för att undanröja problemställningar och för att få ett så bra underlag som möjligt för ett beslut. Länsstyrelsen bedömer dock att de underlag och yttranden som lämnats in är tillräckliga för att göra en helhetsbedömning av ärendet och har därför valt att inte tillmötesgå bolagets önskemål om syn på platsen.

Konungsö mossen är utpekad som riksintresse för naturvärden enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Enligt beskrivningen av riksintresset är Konungsö mossen ett mossekomplex med högt värderade topogena kärr, svagt välvda mossar och excentriska mossar. Bevarandet av våtmarkernas värde kräver, enligt beskrivningen, att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar, vid vattendrag och i kantzoner bör ej utföras.

Länsstyrelsen konstaterar att bolagets ansökan bl.a. innebär dränering och täktverksamhet inom riksintresset. Därtill kommer avverkning av sumpskogar att behöva genomföras inom riksintresset. Bolagets ansökan omfattar visserligen områden på Konungsö mossen som är påverkade av tidigare dikning eller täktverksamhet. Länsstyrelsen bedömer dock att även påverkade delar av mossen är betydelsefulla för riksintresset som helhet. Länsstyrelsen konstaterar även att den föreslagna koncessionen kommer att innebära att

den södra delen av riksintresseområdet kommer att avskiljas från den norra delen och att koncessionen risker att utgöra en barriär som påverkar såväl helhet som enskilda arters utbredning och rörelsemönster inom riksintresseområdet. Det kan heller inte uteslutas att det i framtiden kan genomföras restaurering av delar av den påverkade ytan inom riksintresset, som ökar dess värde utifrån beskrivningen av riksintresset. Länsstyrelsen bedömer att den ansökta verksamheten, som genom avverkning, dikning och täktverksamhet direkt kommer att beröra 205 hektar (bolagets förstahandsyrkande) eller 150 hektar (bolagets andrahandsyrkande) inom riksintresseområdet, tillsammans med risken för negativ påverkan på fågellivet inom och i koncessionsområdets närhet innebär en påtaglig skada på riksintresset för naturvård. Denna bedömning gäller både för bolagets förstahandsyrkande och andrahandsyrkande.

Enligt 9 kap. 6g § miljöbalken får en täkt av torv inte komma till stånd i en våtmark som utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö. Enligt regeringens proposition 2008/09:144 (sid. 21) får våtmarker i klass 1 och 2 i regel anses ha höga naturvärden. Av propositionen framgår även att våtmarker som omfattas av myrskyddsplanen, som är Natura 2000-områden eller av riksintresse enligt 3 kap. 6 § miljöbalken regelmässigt kan antas ha höga naturvärden. Enligt våtmarksinventeringen för Jönköpings län har Konungsömosen naturvärdesklass 1 (högsta klassning) och är utpekad som riksintresse för naturvård. Länsstyrelsen bedömer att verksamheten kommer att ha en negativ inverkan på naturvärdena inom det område där torv ska brytas liksom i koncessionsområdets närhet samt för våtmarkens värde som helhet. Även om verksamheten ska bedrivas inom de delar av våtmarken som är påverkade av tidigare täktverksamhet konstaterar Länsstyrelsen detta område utgör en del av en värdefull våtmark samt är en del av det värdefulla våtmarkskomplexets helhetsvärde.

Länsstyrelsen delar Naturvårdsverkets uppfattning att kompensationsåtgärder inte ska påverka bedömningen av tillåtlighet för en bearbetningskoncession. De restaureringsåtgärder som bolaget planerar i norra delen av koncessionsområdet är enligt Länsstyrelsens bedömning att betrakta som kompensationsåtgärder som därmed inte ska påverka bedömningen av om dispens, tillstånd eller koncession kan lämnas.

Enligt miljökvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* ska våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden. Länsstyrelsen bedömer med anledning av vad som anförts ovan att täktverksamhet på platsen kommer att ha en negativ inverkan på miljökvalitetsmålet *Myllrande våtmarker*.

Miljökvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv* anger att den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt för nuvarande och framtida generationer. Länsstyrelsen bedömer, med anledning av påverkan

på fågellivet och mossekomplexet som helhet, att täktverksamheten kan ha en negativ inverkan på miljökvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv*.

Enligt av bolaget utförd naturinventering förekommer följande arter som är rödlistade och/eller upptagna i fågeldirektivets bilaga inom eller i anslutning till koncessionsområdet: tjäder, orre, trana, spillkråka, bivräk, sparvuggla, nattskärra, storspov, ljungpipare och sånglärka. Därtill förekommer smålom vid gölarna *Tre brunnar*, norr om det område där täktverksamhet planeras. Nämnade arter är fridlysta enligt artskyddsförordningen (2007:845). Länsstyrelsen bedömer dessa arter riskerar att påverkas negativt av täktverksamheten.

Av gällande översiktsplan, antagen av kommunfullmäktige den 27 mars 2003, framgår bl.a. följande: *Konungsmossen utgör riksintresse för naturvården och är avsett som intresseområde för naturvården. Store mosse med Fabergskärret och Konungsmossen är två stora myrområden av betydelse för naturvården. Konungsmossen är ett mossekomplex med högt värderade topogena kärr, svagt välvda mossar och excentriska mossar. På de högsta delarna finns en samling gölar kallade "Tre brunnar" kring vilka myrlilja uppträder i massor. Bågformat från dessa gölar finns ett väl utvecklat system av höljor. I området finns bl.a. orre, nattskärra och ljungpipare. I de sydvästra delarna av mossen har täktverksamhet tidigare bedrivits. Målsättningen för Konungsmosse är enligt översiktsplanen att våtmarkskomplexets hydrologi och landskapsbild ska bevaras.*

Länsstyrelsen konstaterar att den planerade verksamheten innebär en hydrologisk påverkan främst genom att vattennivån sänks inom koncessionsområdet. Landskapsbildens påverkas bl.a. genom avverkning av skog, inklusive sumpskogar, inom koncessionsområdet. Områdets vildmarkskaraktär påverkas både av att det tillgängliggörs genom bolagets planerade vägdragning och genom verksamheten som sådan med maskinrörelser, buller med mera. Länsstyrelsen bedömer att den planerade verksamheten har en stor inverkan både vad gäller hydrologi och landskapsbild och anser inte att verksamheten är förenlig med kommunens översiktsplan.

SAMMANFATTANDE BEDÖMNING

Länsstyrelsen bedömer att den sökta koncessionen omfattar en våtmark som utgör värdefull naturmiljö och att verksamheten därmed inte är förenlig med 9 kap. 6g § miljöbalken. Därutöver bedömer Länsstyrelsen att verksamheten skulle innebära en påtaglig skada på riksintresset för naturvård, att verksamheten inte överensstämmer med kommunens översiktsplan, står i strid med miljökvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* och kan inverka negativt på miljökvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv*. Länsstyrelsen anser därmed att bolagets koncession inte kan bifallas. Ansökan ska därför avslås.

Delgivning

Delgivning av detta beslut sker genom kungörelse. Kungörelsen kommer att införas i Post- och Inrikes Tidningar och Jönköpings-Posten. Delgivning anses ha skett när två veckor har förflutit från dagen för detta beslut, under förutsättning att kungörelse och övriga föreskrivna åtgärder skett i rätt tid.

Beslutet kommer att hållas tillgängligt på Länsstyrelsen i Jönköping. Dessutom kommer det att skickas till aktförvararen i ärendet, Stadskontorets kanslienhet i Jönköpings kommun.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Regeringen, **genom skrivelse till Länsstyrelsen** - se bilaga (formulär 3).

EW

Emma Willaredt
avdelningschef

NL

Nils Lagerkvist
miljöskyddshandläggare

Bilaga

1. Upplysningar hur man överklagar

Utskrift

Kungörelse

Kopia

Arbetsmiljöverket, Västra Esplanaden 9 A, 352 31 Växjö
Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm + kung.
Sveriges Geologiska Undersökning (SGU), Box 670, 751 28 Uppsala
Bergmästaren, Varvgatan 41, 972 32 Luleå
Energimyndigheten, Box 310, 631 04 Eskilstuna
Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm
Havs- och vattenmyndigheten, Box 11930, 404 39 Göteborg + kung.
Trafikverket, Region Syd, 551 91 Jönköping
Skogsstyrelsen,
Skatteverket, Box 507, 826 27 Söderhamn
Lantmäterimyndigheten, Box 1111, 462 28 Vänersborg
Lantmäterimynd. i Jönköpings kommun, Stadsbyggnadskontoret, 551 89 Jönk.
Jönköpings läns museum
Jönköpings kommun + kung
Jönköpings kommun, kommunstyrelsen.
Miljönämnden i Jönköpings kommun
Stadsbyggnadskontoret i Jönköpings kommun
Jönköpings kommun, Stadskontorets kanslienhet + kung
Räddningstjänsten, 551 89 Jönköping

Naturskyddsföreningen i Jönköpings län, c/o Henrik Svensson, Mäster Gudmunds
väg 19, 553 11 Jönköping
Naturskyddsföreningen i Jönköping, Jeanette Eld, Yabäcken, Ängskullen,
562 91 Månsarp
Naturskyddsföreningen Huskvarna-Gränna, Jan-Olof Berlin, Aspvägen 5
561 38 Huskvarna
Naturskyddsföreningen i Vaggeryd, Marianne Frick, Fastorp Brorsholm,
568 91 SKILLINGARYD
Jönköpings Fågelklubb, Leif Jansson, Lovisagatan 456, 554 74 Jönköping
Sveaskog Förvaltnings AB, 105 22 Stockholm
Laila Bloom, Fägrida hästgård, 567 91 Vaggeryd
GeoPro AB, von Platensgatan 8, 553 13 Jönköping
Diariet